

Čís. 1173.

**Předražování (zákon ze dne 17. října 1919, čís. 568 sb. z. a n.).
Zemní vosk k výrobě leštidla jest předmětem potřeby.**

(Rozh. ze dne 5. dubna 1923, Kr I 33/23.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku lichevního soudu při krajském soudě v Chebu ze dne 30. listopadu 1922, jímž byl stěžovatel uznán vinným přečinem Šu 8 tr. zák. a Šu 11 čís. 4 zákona ze dne 17. října 1919 čís. 568 sb. z. a n. — mimo jiné z těchto

důvodů:

S hlediska hmotněprávního zmatku čís. 9 a) Šu 281 tr. ř. namítá stížnost, že zemní vosk není předmětem, spadajícím pod ustanovení zákona o válečné lichvě. Neprávem. Nezáleží na tom, že ani zemní vosk, ani leštidlo, z něho vyráběné, nejsou předměty tak důležitými, jaké náleží k denní potřebě, ani na tom, že mohou býti velmi lehce nahrazeny jinými rovnocennými látkami. Dle doslovu Šu 1 zákona ze dne 17. října 1919 čís. 568 sb. z. a n., jehož smysl je tím jasnější, srovná-li se s ustanovením druhých odstavců Šu 1. čís. nařízení čís. 194 ze dne 1. srpna 1914 a čís. 228 ze dne 7. srpna 1915, nerozeznává zákon mezi předměty nutné, denní potřeby a jinými předměty potřeby, ani mezi všemi, jakých bylo již v době mírové používáno k ukojení některé potřeby, a náhražkami. Předměty potřeby rozumí platný zákon naopak veškeré věci movité, které slouží přímo nebo nepřímo k ukojení potřeb lidských, zejména též věci, které se v době válečné a poválečné vyráběly a používaly k ukojení některé potřeby pro válkou přivoděný nedostatek věcí. Leštidla užívá se i za tím účelem, aby obuv byla trvanlivější, obzvláště, by lépe odporovala nepříznivým účinkům vláhy a horka na kůži. Pro tento účel přimíchává se do leštidla tuk. Lidské potřebě obuvi slouží tedy nepřímo i leštidlo a důsledkem toho i tuk (zemní vosk), při výrobě leštidla používaný.

Čís. 1174.

Zda v projevu pachatelově jest spatřovati vyhrůžku ve smyslu Šu 98 písm. b) tr. zák., lze posuzovati jen dle všech okolností v době projevu u vnitřní jejich spojitosti.

Skutkovou podstatu Šu 1 zákona o útisku ze dne 12. srpna 1921, čís. 309 sb. z. a n. nerozlišuje od skutkové podstaty veřejného násilí dle Šu 98 písm. b) tr. zák. druh, nýbrž intensita prostředků pachatelem použitých.

Advokátu, jenž se dopustil vydírání, nelze po případě povolití podmíněný odklad výkonu trestu.

(Rozh. ze dne 5. dubna 1923, Kr II 220/22.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost Dra X. do rozsudku krajského soudu v Moravské Ostravě ze dne 23. února 1922, pokud jím byl stěžovatel uznán vinným zločinem vydírání dle §u 98 b) tr. zák. a zamítl v neveřejném sezení odvolání jeho do téhož rozsudku, pokud mu jím nebyl přiznán podmíněčný odklad výkonu trestu.

D ů v o d y:

Zmateční stížnost, dovolávající se jediného zmatku čis. 9 lit. a) §u 281 tr. ř., uznává sama, že jí není dovoleno, bráti formálně bezvadná skutková zjištění nalézacího soudu v pochybnost a odpor, a že jest jí dovolávaný zmatek provést na skutkovém podkladě, nalézacím soudem zjištěném. Než, co stížnost na skutkových zjištěních vypočítává, není než — a to ještě částečně nepřesným, nesprávným a neúplným — reprodukováním výroků, jimiž rozhodovací důvody zjišťují jednotlivé skutečnosti, tvořící částky celé, na dobu od října 1920 do 24. listopadu 1921 se rozprostírající činnosti obou obžalovaných v obapolném dorozumění jednajících. Avšak těmito výroky nebyla skutkově zjišťovací činnost nalézacího soudu skončena. Soudu bylo naopak ještě zkoumati tyto skutečnosti co do jich průvodní moci ve směru vědomí a zlého úmyslu stěžovatelova. Tímto směrem bylo zejména soudu zkoumati a soud také zkoumal zjištěnou skutečnost, že stěžovatel, dav si od S-a do podrobnosti vypravovati o podlouném vývozu okolkových peněz K-em do Polska, prohlásil, že mu do toho nic není, že s tím nechce ničeho míti, že to je nebezpečná věc, S. nechť o tom uvažuje, že, když dojde k procesu, S., K. a stěžovatel mohli by býti potrestáni; jakož i zjištěnou skutečnost, že stěžovatel k výtce K-ově, že S. viní ho z podlouného vývozu peněz a chce toho proti němu využítovati ku hmotným prospěchům, podotkl, že nechce o tom ničeho věděti, než, když tomu tak je, pak že by on (stěžovatel) svlékl poslední svůj kabát. Přesvědčení, ku kterému nalézací soud po zkoumání a ocenění těchto a ostatních jím zjištěných skutečností ohledně vědomí a úmyslu stěžovatelova, jakož i ohledně vědomého, stejným úmyslem proniknutého spolupůsobení obou obžalovaných dospěl, dal soud výraz v odstavci, počínajícím slovy: »Soud vzal za prokázáno«. I obsah tohoto odstavce je skutkovým zjištěním, závazným pro zrušovací soud dle §u 288 čis. 3 tr. ř. a nesmí ho proto nedbatí zmateční stížnost, uplatňující pouze zmatek hmotněprávní. Nalézací soud dospěl dle tohoto odstavce rozhodovacích důvodů ku zjištění, že stěžovatel setrval proti K-ovi, věda, že S. chce obviňování K-a z podlounictví s československými papírovými penězi využítovati proti K-ovi ku hmotným prospěchům, — na neoprávněných požadavcích S-ových, že co nejdůtklivěji zastupoval tyto požadavky vůči K-ovi, ač tento vůči němu pokázal (na obviňování jeho S-em a na využitkovací snahy S-ovy), že při uplatňování prvního požadavku 250.000 K. — vykročil v úmyslu ziskuchtivém z příkazu S-ova a že podporoval shora zmíněnými projevy požadavky S-ovy ohledně další náhrady. Stížnosti není dovoleno, by tento zjišťovací výrok brala v pochybnost a odpor tvrzením, že stěžovatel odmítl důsledně spolupůsobiti při uplatňování nároků S-

ových, pokud by je byl Jindřich S. opíral o pohrůzku trestním oznámením. Rovněž není stížnosti dovoleno, by, nedbajíc toho, co nalézací soud zjistil na skutečnostech ohledně důvodnosti obav K-ových a ohledně účinku výhrůžné činnosti obžalovaných, tvrdila, že »rozumná rada« stěžovatelova nebyla s to, by přiměla K-a ku placení, protože K. prý tvrdí, že falešných peněz neudával. Jinak dovozuje stížnost, že tu není vyhrůžky stěžovatelovy, že obavy K-ovy nebyly vyvolány pohrůzkou stěžovatelovou a že je nanejvýše prokázáno to, že stěžovatel využítkoval tísně, ve které se ocitl K. následkem pohrůžek S-ových, využitkování takové tísně nezakládá prý přičítaného mu zločinu. Vývodům nelze přisvědčiti. Ustanovení Šu 98 lit. b) tr. zák. předpokládá, že na vůli jiné osoby činí se nátlak vyhrůžkou, t. j. opovědí, že osobě, již projev pachatelův svědčí, způsobeno bude zlo, pakli její vůle nebude se bráti směrem, pachatelem chtěným. Nátlak působí stejně, má-li osoba ohrožená za to, že předpověděné zlo bude uskutečněno pachatelem samým anebo, má-li za to, že je skutečnou osobou jinou, s pachatelem srozuměnou. Rozhodným je jedině, zda je osobě, již projev pachatelův svědčil, dle tohoto projevu míti za to, že zlo bude uskutečněno, nebo že se o jeho uskutečnění bude pokuseno, pakliže se nezachová tak, jak pachatel žádá. Zda projev pachatelův účinkoval tímto směrem bezprávným a zda v jeho projevu spočívá opověď zla, vyhrůžka ve smyslu Šu 98 lit. b) tr. zák., nelze posuzovati dle ojedinelých vět, vytržených z celé souvislosti děje, nýbrž dle všech okolností v době projevu u vnitřní jejich spojitosti. Opověď zla může se díti také skrytě projevy, o sobě nezavadnými. Nerozhoduje proto doslov té neb oné věty pachatelovy a je proto lhostejno, zda ve větách, stížností zdůrazňovaných — »je-li tomu tak, svlékl by poslední svůj kabát« a »já Vám pak už poradím« — o sobě nelze spatřovati hrozby. Při posouzení, zda zamýšlel stěžovatel svými projevy a zda bylo K-ovi v nich shledati opověď zla, dlužno naopak přihlížeti ke všemu, co za rozmluv K-a se stěžovatelem se dalo anebo již dříve se stalo a působilo na mysl a vůli K-ovu. Po této stránce pak zjišťuje nalézací soud, že stěžovatel z námitky K-ovy věděl, že S. obviňuje K-a z podlounictví s okolkovanými čs. penězi, chtěje toho proti K-ovi ku hmotným prospěchům využítkovati, že tedy věděl, že S. vymáhá na K-ovi požadované peníze hrozbou, že ho jinak udá pro podlouný vývoz okolkovaných československých peněz do Polska, o kteréžto záležitosti byl se stěžovatel dal do podrobně informovati již před tím samým S-em. Když pak stěžovatel dle zjištění nalézacího soudu, věda o vyhrůžkách S-ových K-ovi proti tomuto na požadavcích S-ových setrval, co nejdůtklivěji je zastupoval a je podporoval, uváděl stěžovatel zmíněnými již a jinými rozsudkem zjištěnými výroky vyhrůžky S-ovy znova v působivost a stupňoval tíseň K-ovu, třeba že jí sám původně nevyvolal. Takovémuto počínání stěžovatele, advokáta, osoby práv znalé, nemohl K. vzhledem k dřívějším výhrůžkám S-a, jehož požadavky stěžovatel takto zastupoval a uplatňoval, přiložiti jiný význam, než že, nesplní-li požadavků S-ových a stěžovatelových, S. vyhrůzku skutečnou neb uskutečnití dá a že mu (K-ovi) takto pak nastane zlo, o jehož důležitosti poučil ho stěžovatel, advokát, osoba práv znalá v tom směru, že je třeba odvrátiti je

nejkrajnějšími oběťmi (výrok: Je-li tomu tak, svlékl by poslední svůj kabát) že protiprostředek, radu lze vykoupiti jen vyhověním všem požadavkům stěžovatelovým (výrok: K. nechť podepíše, pak že mu poradí) a že nebezpečí zla pomine teprve po 5 letech, po kterou dobu radno se zabezpečiti umožněním pobytu S-a v cizozemsku (výrok: že je pro K-a nejlépe, ať zaplatí S-ovi 500.000 K. — S. že půjde do cizozemska a v 5 letech že věc se promlčí). Nemohlť K. výrokům stěžovatelovým, třebaže podstata jejich halilo se v roucho nevinných rad, rozuměti jinak, než že v případě, že zdánlivých rad neuposlechne, způsobeno mu bude zlo, jímž S. výslovně byl vyhrožoval. Správně proto shledal nalézací soud, neomeziv se na pouhé výroky, stížností zdůrazňované, ale přihlížev ke všem ostatním okolnostem, výroky podmínivším a doprovázejícím, v jednání stěžovatelově opověď, že K-ovi bude třebaš ne stěžovatelem, ale S-em způsobeno zlo, které odvrátiti mu možno jedině tím, že vyhoví požadavkům jménem S-a stěžovatelem uplatňovaným, tudíž vyhrůžku stěžovatele, jenž učinil, jak rozsudek případně odvozuje, vyhrůžky S-ovy vyhrůžkami svými za tím účelem, aby přiměl K-a bezprávně ku dávkám peněžitým ve prospěch S-ův a ve prospěch svůj.

Skutkovou podstatu útisku dle Šu 1. zákona ze dne 12. srpna 1921 čís. 309 sb. z. a n. nerozlišuje od skutkové podstaty vydírání dle Šu 98 lit. b) tr. zák. druh, nýbrž rozlišuje je intenzita prostředků pachatelem použitých. Nalézací soud zjišťuje po této stránce, že prostředky, stěžovatelem použité, byly té intensity, jakou předpokládá ustanovení Šu 98 lit. b) tr. zák., takže o pouhém útisku nelze mluvit. Ostatně nejde v jednání stěžovatelově o pouhé využitkování tísně, jež vznikla a trvala nezávisle na vůli stěžovatelově, byvši jinou osobou vyvolána, aniž původce její měl v úmyslu bezprávný účel, ku kterému bylo jí využito. Naopak stěžovatel udržoval v působivosti a sesílil i sám tíseň K., nehledíc ku svémocnému, zništným úmyslem nesenému zvýšení požadavků S-ových za týmž účelem, za kterým ji vyvolal jeho zmocnitel S., s nímž jednal v obapolném dorozumění, byť ohledně tísně mlčky nastavším.

Obžalovaný si stěžuje do toho, že mu podmíněné odsouzení přiznáno nebylo. Leč neprávem. Důvody, jež obžalovaný uvádí, nejsou takového rázu, by přesvědčivé odůvodnění prvního soudu a podmíněný odklad výkonu trestu obžalovaného opodstatňovaly. Naopak, uváží-li se, že zločinu vydírání dopustil se inteligent vyššího společenského postavení, jehož povinností jako advokáta bylo zastupovati právo a brániti utiskované, jenž však tak dalece se zapoměl na svých stavovských povinnostech, že využil poklesku osoby druhé, by ji vykořisťoval, a vezme-li se zřetel k tomu, do jakého trapného duševního stavu byla oběť obžalovaného uváděna po dlouhou dobu, nelze důvodně předpokládati, že obžalovaný i bez výkonu trestu se polepší. Jednání obžalovaného, jenž čin svůj opakoval a škodu způsobenou částečně nahradil teprve pod nátlakem trestního udání, nelze pokládati za okamžité pooblouznění, nýbrž za zrale uvážené jednání a pokračování v trestném činu, čím dále tím více stupňovaném. Právem proto nalézací soud odůvodnil obžalovanému podmíněný odklad výkonu trestu, neshledav

u něho mimořádných podstatných důvodů, jak je vyžaduje § 1. zákona ze dne 17. října 1919 čís. 562 sb. z. a n.

Čís. 1175.

Předražování (cís. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák.).

Ten, kdo prodal v řetězovém obchodě předmět potřeby za nezvýšenou cenu, nemá v rukou zisku ve smyslu §u 531 a) tr. zák.

(Rozh. ze dne 6. dubna 1923, Kr I 112/22.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti obžalované Julie P-ové do rozsudku lichevního soudu při zemském trestním soudě v Praze ze dne 10. listopadu 1921, pokud jí byla stěžovatelka uznána vinnou přečinem řetězového obchodu dle §u 23 čís. 4 cís. nařízení ze dne 24. března 1917, čís. 131 ř. zák., zrušil napadený rozsudek a obžalovanou z obžaloby sprostil.

Důvody:

Zmateční stížnost uplatňuje právem, že trestnost činu, obžalované za vinu kladeného, pominula promlčením. Dle zjištění rozsudku byl čin spáchán před 20. červnem 1919. Věc byla nejprve předmětem šetření politických úřadů a teprve dne 29. prosince 1920 postoupilo státní zastupitelství spisy zemskému trestnímu soudu v Praze s návrhem na zavedení přípravného vyhledávání proti obžalované Julii P-ové pro přečin dle §u 23 čís. 4 cís. nařízení čís. 131 z roku 1917. Obsílka proti obžalované byla vyšetřujícím soudcem vydána dne 3. ledna 1921 a obžalovaná byla slyšena teprve dne 14. ledna 1921 jako obviněná. Promlčecí lhůta činí při přečinu dle §u 23 čís. 4 cís. nařízení ze dne 24. dubna 1917, čís. 131 ř. zák., na který je stanoven trest tuhého vězení od 2 měsíců do 2 roků, ve smyslu §u 532 tr. zák. jeden rok. Vzhledem k tomu je nepochybné, že od spáchání trestného činu (20. června 1919) do dne vydání obsílky (3. ledna 1921) uplynula zákonem stanovená promlčecí lhůta jednoho roku. Ze zprávy úřadu trestního rejstříku ze dne 29. dubna 1921 vychází dále na jevo, že obžalovaná do zmíněné doby nebyla vůbec soudně trestána, čímž je splněna podmínka §u 531 lit. c) tr. zák. Pokud jde o lit. a) §u 531 tr. zák., má nalézací soud za to, že podmínka tato není splněna, poněvadž prý nelze tvrditi, že z jednání obžalované nevzešel zisk, jehož by tu už nebylo. Leč nalézací soud neuvádí, v čem onen domnělý zisk u obžalované P-ové spočíval, a nemá tento náhled soudu oprávnění vzhledem ku zjištění rozsudku, že zvýšení ceny, pokud jde o obžalovanou, nenastalo, poněvadž prodala líh za tutéž cenu, jak měla jako prodavačka určeno, dále vzhledem k tomu, že to byla cena úředně přípustná. Nelze proto u obžalované za to míti, že jí z dotyčného obchodu vyplynul nějaký zisk nedovolený, jenž by po rozumu čís. a) §u 531 tr. zák. arci byl překážkou promlčení. V důsledku toho nenastala u obžalované ani povinnost k náhradě škody ve smyslu §u 531 lit. b) tr. zák. Jsou proto u obžalované splněny všechny podmínky promlčení a je rozsudek, jenž uznal ji přes to vinnou, dle §u 281 čís. 9 b) tr. zák. zmatečným.